

Лисенко С. М.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту Індустріального інституту
Донецького національного технічного університету*

Табачкова Н. А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту Індустріального інституту
Донецького національного технічного університету*

Омельченко М. М.

*студентка
Індустріального інституту
Донецького національного технічного університету*

Lysenko S. M.

*PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Management
Industrial Institute of Donetsk National Technical University*

Tabachkova N. A.

*PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Management
Industrial Institute of Donetsk National Technical University*

Omelchenko M. M.

*Student
Industrial Institute of Donetsk National Technical University*

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

BUDGET DECENTRALIZATION AS FACTOR OF LOCAL DEVELOPMENT

Анотація. У статті розглянуто стан реформи з бюджетної децентралізації. Проаналізовано динаміку доходів і видатків бюджету міста Покровськ Донецької області. Оцінено структуру доходної та видаткової частин бюджету. Охарактеризовано основні напрями витрачання бюджетних коштів. Визначено шляхи забезпечення соціально-економічного розвитку території.

Ключові слова: місцевий бюджет, бюджетна децентралізація, місцеве самоврядування, доходи і видатки бюджету.

Постановка проблеми. Необхідність децентралізації влади, яка стверджувалася досить давно в Україні, зумовлена як економічними, так і політичними чинниками. Практика десятиліть незалежної української держави свідчить про те, що розуміння принципів передачі владних повноважень і матеріально-фінансових ресурсів від одних рівнів управління до інших в умовах адміністративної реформи не є одноставним. Із прийняттям Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів від 1 квітня 2014 року № 333-р, стартувала реформа місцевого самоврядування. Одним із перших завдань на шляху реалізації реформи, яка ґрунтується на положеннях Європейської Хартії місцевого самоврядування, стало проведення фінансової децентралізації. Перші видимі результати впроваджуваних змін вказують на зростання обсягів власних ресурсів місцевих бюджетів, їх частки в структурі зведеного бюджету України, що дає можливість органам місцевого самоврядування спрямовувати кошти на соціальний розвиток громади, реалізацію інфраструктурних проектів та ін. У цьому плані важливим є формування оптимальної структури бюджетних видатків, створення ефективного управлінського апарату, здійснення постійного моніторингу витрачання бюджетних коштів.

Не можна не сказати, що сьогодні, окрім аспекту економічної ефективності бюджетної системи, у проблеми раціонального адміністративно-територіального устрою є й складник, який пов'язаний із питаннями національної безпеки і самого існування України як суверенної держави. Погодимось з думкою, що за однакової матриці організації влади зі слабким місцевим самоврядуванням, яка складалася на пострадянських теренах, дуже просто здійснювати вплив на сусідню країну, використовуючи методи прямої окупації або ж непрямой гібридної війни. Україна вже вискочила з цієї матриці, і чим більше ми будемо творити європейську систему управління, надаючи основні повноваження спроможним громадам, тим менше шансів повернути нас у стійло пострадянської матриці [1].

Тому питання ідеології і змісту реформи децентралізації влади сьогодні є надзвичайно актуальним. Неefективність системи публічного управління вимагає від науковців проводити докладні дослідження в цій царині, а політиків, органи місцевого самоврядування, громадянське суспільство популяризувати найкращий досвід територіальних громад, які досягли значного прогресу у своєму розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Коло наукових робіт із проблем адміністративно-територіального устрою України є досить широким, що зумовлено міждисциплінарним характером таких досліджень. Останні нау-

кові розвідки щодо економічної діяльності державних і місцевих органів влади акцентувалися на проблематиці формування багаторівневого бюджетних систем і децентралізованого надання суспільних благ. Зокрема, фахівці Національного інституту стратегічних досліджень у доповіді [2] визначають комплекс механізмів стимулювання регіонального та місцевого розвитку, співробітництва на рівні територіальних громад і міжрегіонального співробітництва, підвищення результативності управлінського впливу місцевої влади на соціально-економічний розвиток території через фінансові та інвестиційні важелі. А у доповіді [3] аналізують і надають пропозиції щодо використання позитивного потенціалу запроваджуваних змін в умовах наростання кризових явищ у соціальній і економічній сферах і, поряд із тим, започаткування процесу децентралізації влади, законодавчого унормування засад державної регіональної політики, збільшення самостійності громад у визначенні перспектив розвитку.

У [4] сформовано пріоритети нового етапу реформи системи державних фінансів, вагомою частиною якої є бюджетна децентралізація.

Оцінку рівня бюджетної децентралізації в Україні протягом останнього десятиліття та особливостей сприйняття населенням ініціатив із децентралізації влади, проблемні аспекти формування бюджетів громад і диверсифікації джерел їхніх доходів представлено в [5].

У [6] систематизовано міжнародний та європейський досвід реалізації моделей фіскальної децентралізації й обґрунтовано її можливості в забезпеченні соціально-економічного відновлення на постконфліктних територіях.

Таким чином, незважаючи на досить активне опрацювання проблематики децентралізації у багатьох її аспектах, залишається мало дослідженим питання, пов'язане з проведенням ефективної бюджетної децентралізації в районах, що знаходяться або межують із зоною військового конфлікту.

Мета статті полягає в тому, щоб на прикладі міста Покровськ Донецької області проаналізувати сучасне становище місцевого бюджету з урахуванням процесів бюджетної децентралізації, напрямки витрачання бюджетних коштів, а також запропонувати шляхи підвищення ефективності розпорядження публічними фінансами, що сприятиме економічному зростанню за рахунок мультиплікування доходу на місцевому та регіональному рівнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз показників виконання місцевих бюджетів є основним кроком, який дає змогу оцінити загальний соціально-економічний стан певної території та її потенціал для розумного розвитку. Фінансова спроможність органів місцевого самоврядування для територіальної громади є запорукою створення та підтримки сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, надання якісних і доступних публічних послуг.

Розглянемо динаміку доходів і витраток бюджету м. Покровськ Донецької області (див. табл. 1 та табл. 2), які розраховано на основі форми № 2кмб(мб) за 2014–2015 роки. Дані щодо показників міського бюджету за 2017 рік розраховано на базі рішення Покровської міської ради від 22.08.2017 р. № 7/39-2 «Про внесення змін і доповнень до рішення міської ради від 22.12.2016 № 7/27-2 «Про міський бюджет на 2017 рік» (додаток 1 та додаток 3). Слід зауважити, що розподіл витраток на 2017 рік подано за головними розпорядниками, відповідальними вико-

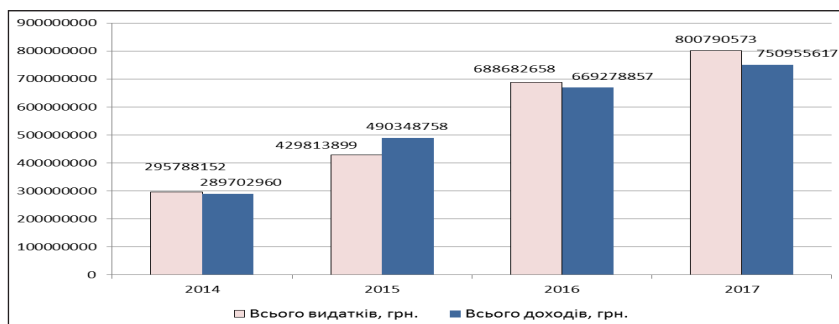


Рис. 1. Динаміка доходів і витраток бюджету м. Покровськ Донецької області

навцями бюджетної програми або напрямками витраток, що робить інформацію за поточний період не абсолютно зіставною з попередніми роками. Але з огляду на те, що метою аналізу є виявлення тенденцій і змін відповідно до особливостей формування місцевих бюджетів на різних етапах провадження фінансової децентралізації, вважаємо припустимим здійснювати порівняння доходів і витраток місцевого бюджету з використанням названих документів.

Як видно з рис.1, протягом останніх чотирьох років впровадження реформи з децентралізації бюджетних відносин відбувалося зростання як доходної, так і витраткової частини міського бюджету. Таке суттєве зростання зумовлено змінами до Бюджетного кодексу (БКУ) та Податкового кодексу (ПКУ) України, які дали змогу розширити податкову базу місцевих бюджетів і закріпити за ними близько 50 джерел доходів.

Загалом в Україні це привело до зростання обсягів власних ресурсів місцевих бюджетів і збільшення частки місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України з 45,6% у 2015 році до 49,3% у 2017 році. У м. Покровську власні доходи міського бюджету поступово нарощуються: якщо в 2014 році їх частка в загальній сумі доходів міського бюджету становила 40,7%, то в 2017 році вона збільшилася до 50,6%. Доходи міського бюджету Покровська з урахуванням міжбюджетних трансфертів за 2014–2017 рр. збільшилися майже в 2,6 раза, а витатки – в 2,7 раза. Дефіцит міського бюджету покривається за рахунок внутрішнього фінансування.

Також бюджетна децентралізація започаткувала стимулювання податкоспроможності громад, замінивши систему балансування бюджетів за витатками системою вирівнювання податкоспроможності території залежно від рівня надходжень податку на доходи фізичних осіб на одного жителя. Відповідно до Бюджетного кодексу України (ст. 99) горизонтальне вирівнювання податкоспроможності міст обласного значення, яким є Покровськ, здійснюється з урахуванням кількості населення, надходжень податку на доходи фізичних осіб та індексу податкоспроможності відповідного бюджету (ІПС), який є відношенням надходжень податку на доходи фізичних осіб у розрахунку на одного мешканця до аналогічного показника по всіх зведених бюджетах міст обласного значення в Україні. Алгоритм вирівнювання передбачає такі умови: $0,9 \leq I_{\text{ПС}} \leq 1,1$ – вирівнювання не здійснюється; $I_{\text{ПС}} < 0,9$ – надається базова дотація відповідному бюджету в обсязі 80% суми, необхідної для досягнення значення такого індексу забезпеченості відповідного бюджету 0,9; $I_{\text{ПС}} > 1,1$ – передається реверсна дотація з відповідного бюджету в обсязі 50% суми, що перевищує значення такого індексу 1,1 [7].

У м. Покровську 60% надходжень від податку та збір на доходи фізичних осіб за період чинності змін до Бюджетного та Податкового кодексів України (ст. 64, пункт 1) збільшилися на 68,45% або на 120,9 млн. грн. порівняно з

Динаміка доходів бюджету м. Покровська Донецької області

Найменування згідно з класифікацією доходів бюджету	2014	2015	2015/2014, %	2016	2016/2015, %	2017	2017/2016, %	2017/2014, %
Податкові надходження	109376427	216460456	197,90	298297234	137,81	358637678	120,23	327,89
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	92734102	176862789	190,72	242281615	136,99	297577678	122,82	320,89
Податки на власність	129492	-	-	-	-	-	-	-
Збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів	5885536	19	-	46	242,11	-	-	-
Внутрішні податки на товари та послуги	-	20829204	-	19989567	95,97	20000000	100,05	-
Місцеві податки	10562503	18712773	177,16	35963733	192,19	41000000	114,00	388,17
Інші податки та збори	64793	55672	85,92	62273	111,86	60000	96,35	92,60
Неподаткові надходження	8469309	15851519	187,16	36861441	232,54	21331469	57,87	251,87
Доходи від власності та підприємницької діяльності	95048	46260	48,67	15328355	33135,22	6103169	39,82	6421,14
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	75509	2731284	3617,16	4430610	162,22	4910000	110,82	6502,54
Інші неподаткові надходження	272043	269771	99,16	185191	68,65	310000	167,39	113,95
Власні надходження бюджетних установ	8026708	12804204	159,52	16917285	132,12	10008300	59,16	124,69
Доходи від операцій з капіталом	136113	31634	23,24	3102	9,81	-	-	-
Міжбюджетні трансферти	171721111	258005148	150,25	334117080	129,50	370986470	111,03	216,04
Всього доходів	289702960	490348758	169,26	669278857	136,49	750955617	112,20	259,22

2015 роком і досягли у 2017 році 297,5 млн. грн. З огляду на те, що в структурі цих надходжень 97% становив податок на доходи фізичних осіб у вигляді заробітної плати та майже 2% – податок на доходи фізичних осіб із грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, а також те, що за рівнем середньої заробітної плати місто Покровськ, знаходячись на відстані 70 км від Донецька, посідало у 2016 році перше місце на підконтрольній Україні частині Донецької області (6490 грн./місяць проти 5900 грн./міс. в середньому на Донеччині та 5183 грн./міс. – в Україні), індекс податкоспроможності міського бюджету $I_{\text{пс}} > 1,1$, отже в 2017 році Покровськ сплачує реверсну дотацію з міського бюджету в обсязі 46,5 млн. грн., що на 11,9 млн. грн. більше за аналогічний показник 2015 року.

Аналізуючи структуру доходів міського бюджету Покровська, бачимо (табл. 1, рис. 2), що податок на доходи фізичних осіб залишається основним джерелом власних доходів для міста, його частка в доходах бюджету збільшилася завдяки процесам фінансової децентралізації: у 2014 році – 32,0%; у 2016 році – 36,2%; у 2017 році – 39,6%. Більшу частку у складі доходної частини бюджету міста мають тільки трансфертні платежі. Згідно з реформою децентралізації сьогодні з державного бюджету, окрім базової дотації, місцевим бюджетам перераховується комплекс міжбюджетних трансфертів, які передбачено ст. 97 БКУ.

Основними з них є субвенції, які забезпечують економічне зростання в територіальній громаді через мультиплікування доходів на регіональному рівні, а саме освітня

субвенція, медична субвенція, субвенція на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку території. Перевагою перших двох із зазначених видів державних трансфертів є те, що їх нарахування здійснюється за формулою, виходячи з об'єктивних даних, і забезпечує від впливу суб'єктивних чинників з боку політиків, чиновників та ін. на розподіл коштів державного бюджету.

Освітня субвенція спрямовується на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників у навчальних закладах, де здобувають середню освіту. Залишки коштів за освітньою субвенцією на кінець бюджетного періоду зберігаються на рахунках відповідних місцевих бюджетів і використовуються у наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції та на оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів (ст. 1032 БКУ). Медична субвенція спрямовується для оплати поточних видатків на первинну медико-санітарну, амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу, крім видатків на оплату комунальних послуг та енергоносіїв. (ст. 1034 БКУ).

Як видно з рис. 3, на різних етапах упровадження реформи децентралізації змінювався склад міжбюджетних трансфертів. Так, у 2017 році порівняно з 2015 роком відбулося збільшення частки трансфертів, спрямованих на надання пільг та житлових субсидій населенню, що пояснюється зростанням тарифів на житлово-комунальні послуги та відповідною урядовою політикою соціального захисту. У 2017 році 58,75% усіх трансфертів виділялося саме за цими напрямками. Частка освітньої субвенції становила 17%, медичної – 19%, а субвенції на соціально-

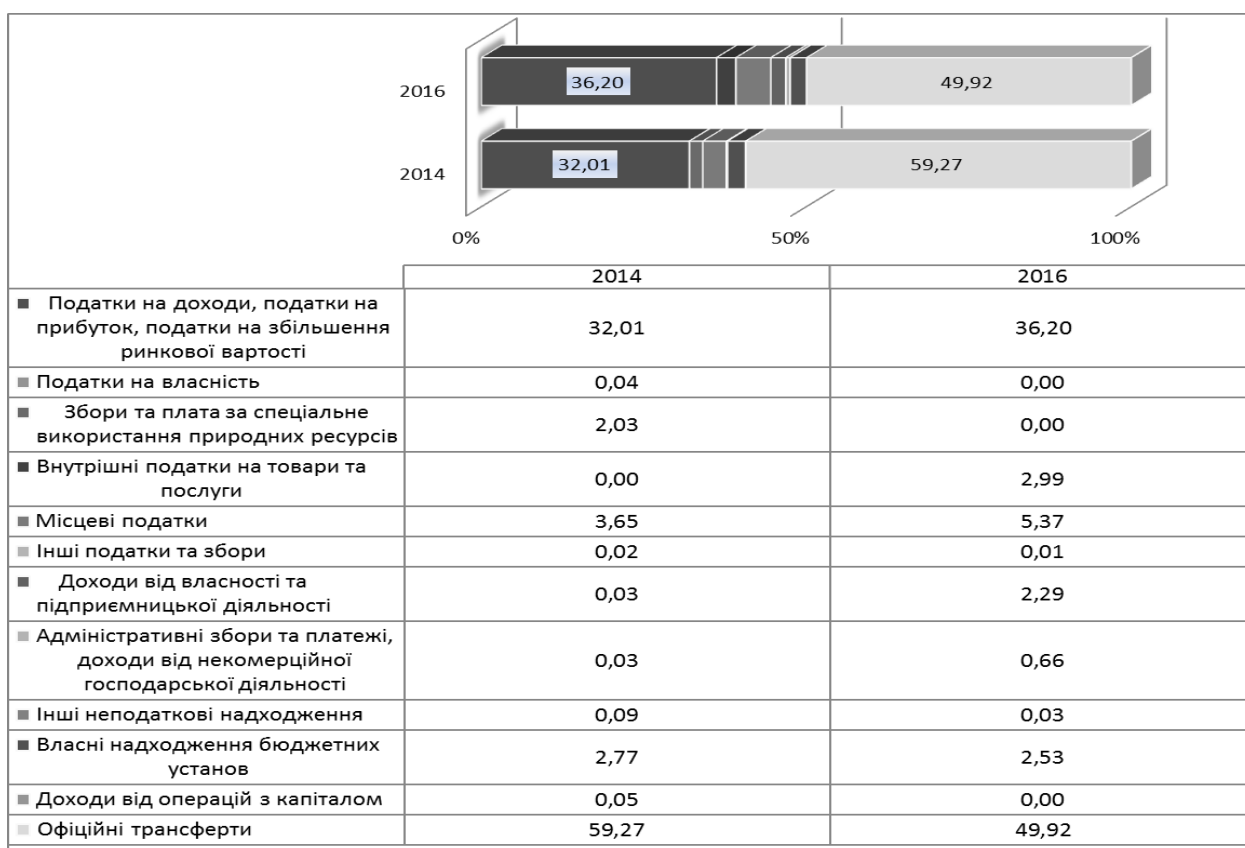


Рис. 2 Структура доходів бюджету м. Покровська Донецької області

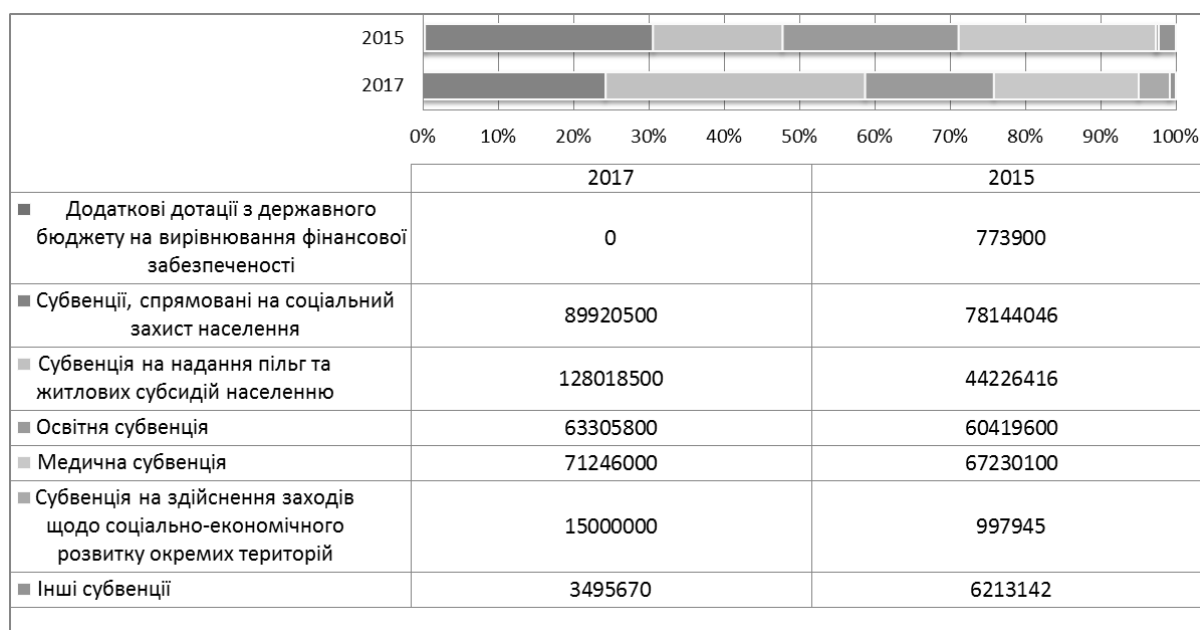


Рис. 3. Динаміка і структура міжбюджетних трансфертів у бюджеті м. Покровська Донецької області

економічний розвиток територій – 4%. Водночас в абсолютному вимірюванні впродовж досліджуваного періоду спостерігалось збільшення міжбюджетних трансфертів у 2,16 рази, величина яких змінилася з 171,7 млн. грн. у 2014 році до майже 371 млн. грн. у 2017 році. Таким чином, видатки, які здійснено за рахунок освітньої та медичної субвенцій, мають потенціал до зростання споживчих витрат місцевих мешканців, оскільки спрямовуються на оплату їх праці. Крім того, частина цих коштів

повернеться до бюджету міста у формі податку на доходи фізичних осіб, що також сприятиме регіональному економічному зростанню.

Аналіз фактичних видатків міського бюджету Покровська за період 2014–2017 рр. (див. табл. 2) указує на їхнє збільшення в 2,7 рази або на 505,0 млн. грн.

Найбільше зростання показали видатки головного розпорядника міської ради, що пов'язане зі зміною у 2017 році способу групування даних, коли головним розпорядни-

Динаміка видатків бюджету м. Покровська Донецької області

Найменування головного розпорядника, відповідального виконавця, бюджетної програми або напрямку видатків / вид видатків	2014, грн.	2015, грн.	2015/2014,%	2016, грн.	2016/2015,%	2017, грн.	2017/2016,%
Ради міст обласного / місцевого самоврядування	8000087	14636325	182,95	20396972	139,36	136023815	666,88
Відділ освіти / освіта	86034107	119566615	138,98	162545421	135,95	163769120	100,75
Комітет із фізичної культури / фізична культура і спорт	2490430	4687123	188,21	11998668	255,99	15313983	127,63
Відділ охорони здоров'я / охорона здоров'я	51988453	84279004	162,11	86561126	102,71	81900	0,09
Управління соціального захисту населення / соціальний захист і соціальне забезпечення	76106124	112794816	148,21	168414149	149,31	231762451	137,61
Відділ культури, туризму та охорони культурної спадщини / культура і мистецтво	8039376	10532347	131,01	15640551	148,50	34766184	222,28
Житлово-комунальний відділ / житлово-комунальне господарство	49414322	43277933	87,58	96898247	223,90	159043944	164,14
Інші видатки, не віднесені до основних груп (будівництво, транспорт, дорожнє господарство, зв'язок та ін., запобігання і ліквідація надзвичайних ситуацій, цільові фонди, ЗМІ та ін.)	4292163	3487428	81,25	92861543	2662,75	2793000	3,01
Міжбюджетні трансферти	9423089	36552307	387,90	33365981	91,28	57236176	171,54
Всього видатків	295788152	429813899	145,31	688682658	160,23	800790573	116,28

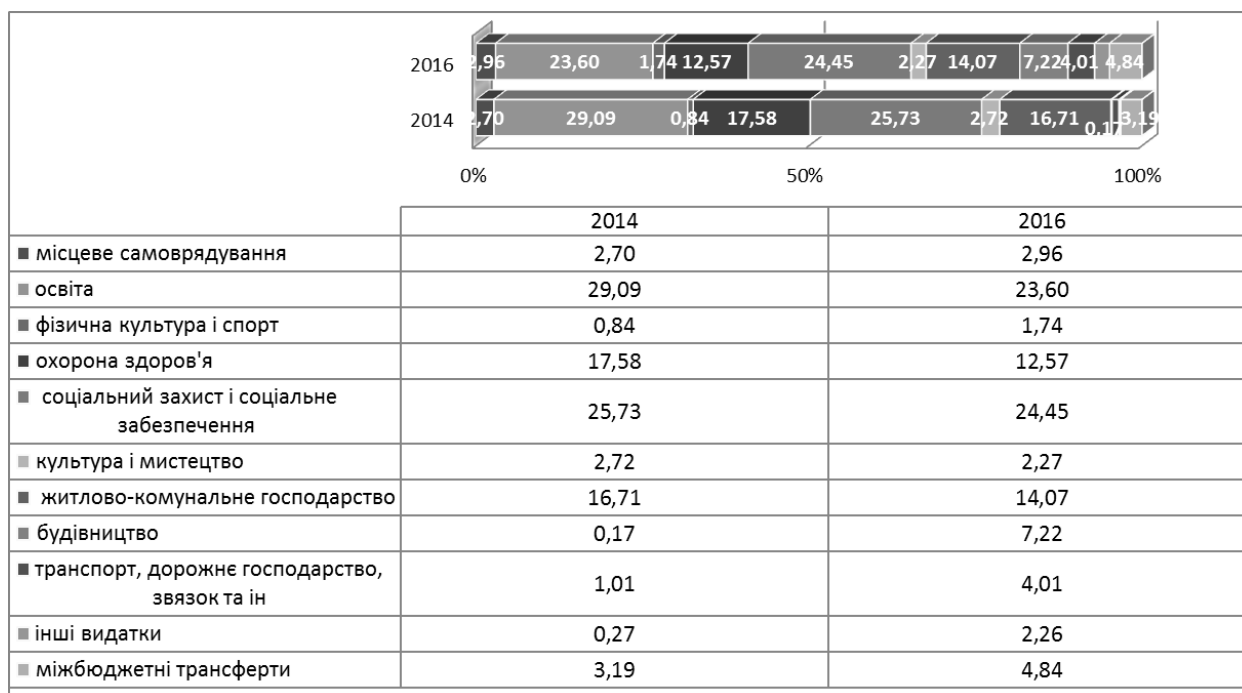


Рис. 4. Структура видатків бюджету м. Покровська Донецької області

ком медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетом призначено міську раду. Серед напрямів витрачання коштів міського бюджету за період 2014–2017 рр. у найбільшому ступені зросли видатки на фінансування заходів щодо соціального захисту населення (+155,66 млн грн. або у понад 3 рази), видатки на житлово-комунальне господарство (+109,63 млн.грн. або у 3,2 раза), видатки на освіту (+77,74 млн. грн. або в 1,9 раза). У відносному вимірюванні найбільшого зростання досягли видатки на фізичну культуру і спорт (понад 6,15 рази); міжбюджетні трансферти, які завдяки процесам бюджетної децентралізації збільшилися у понад 6,07 рази; видатки на культуру і мистецтво, які збільшилися в 4,32 рази. Випереджальне зростання видатків бюджету на соціально-культурну сферу та комунальне господарство є запорукою для майбутнього економічного

зростання міста. У структурі видатків переважає частка видатків на соціальний захист, освіту та житлово-комунальне господарство (див. рис. 4).

Однак динаміка цих показників є від'ємною. Натомість зросла частка видатків, що мають забезпечити можливість економічного зростання через мультиплікування видатків територіальної громади на фізкультуру і спорт, будівництво, транспорт, дорожнє господарство, а також частка міжбюджетних трансфертів, насамперед реверсної дотації.

Значний потенціал місцевого розвитку закладено у державній фінансовій підтримці місцевого самоврядування через механізм субвенції на соціально-економічний розвиток територій. У масштабах України на 2017 рік на цей напрям передбачено 4,0 млрд. грн., з них 15 млн. грн. –

для міста Покровськ. Як впливає з оперативної інформації щодо використання коштів субвенції з державного бюджету, місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій станом на 01.11.2017 [8] фактично перераховано з державного бюджету 15 млн. грн., з яких оплачено видатків місцевих бюджетів 10 млн. грн. і 5 млн. грн. поки залишаються нерозподіленими. Ці бюджетні кошти заплановано витратити на реалізацію тридцяти проектів з капітальних ремонтів і реконструкції об'єктів сфери освіти, охорони здоров'я, культури.

Для підтримки місцевого самоврядування держава також реалізує проекти регіонального розвитку коштом Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР). На 2017 рік передбачено такої державної підтримки 3,5 млрд. грн. в масштабах України, з них 278,5 млн. грн. для Донецької області, в тому числі 22,85 млн. грн. – для міста Покровськ [8], що становить 8,2% загальної суми коштів ДФРР, які призначено для Донеччини. Із запланованої на січень–жовтень 2017 року суми 9,27 млн. грн. фактично використано 5,48 млн. грн. або 59,1%, що вказує на недостатню ефективність їх використання. Аналогічна ситуація спостерігається загалом по Донецькій області, де з перерахованих на 01.11.2017 р. коштів ДФРР сумою 93,9 млн. грн. використано тільки 67,2 млн. грн. або 34,7%. Найкращі показники використання перерахованих коштів з ДФРР станом на 1 листопада 2017 року демонструють Харківська область (84,7%), Житомирська (74,4%), Дніпропетровська (74,2%) області. Найгіршим є становище в Херсонській області (20,6%) та Києві (14,3%). Жодна область не виконала своїх зобов'язань щодо своєчасного використання інвестиційних ресурсів. Тільки за 129 проектами в Україні (або за 15,25% від усіх об'єктів), що фінансуються коштом ДФРР, станом на 01.11.2017 року використано 100% перерахованих грошей (розраховано за [8]). Така ситуація гальмує зростання на місцевому і регіональному рівнях, оскільки кошти знаходяться на банківських рахунках, а не використовуються як частина сукупних видатків, які спроможні мультиплікувати додатковий дохід.

Висновки. Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що перші результати бюджетної децентралізації, яка проводиться згідно з реформою місцевого самоврядування та територіальної організації влади, у місті Покровську Донецької області є позитивними. З боку держави цьому сприяло розширення самостійності місцевих бюджетів, збільшення власних джерел доходів і стимулювання податкоспроможності громад через систему горизонтального вирівнювання, перерозподіл видаткових повнова-

жень органів державної влади та місцевого самоврядування за принципом субсидіарності. Завдяки фінансовій децентралізації ресурсна база міського бюджету суттєво зміцнилася. Державна фінансова підтримка місцевого розвитку шляхом реалізації інвестиційних проектів та субвенції на соціально-економічний розвиток територій спрямована на втілення інфраструктурних проектів, які раніше не могли бути здійснені через брак коштів у громадах. Отримавши значні фінансові ресурси, органи місцевого самоврядування Покровська опинилися перед новими викликами, пов'язаними із оптимальним розподілом бюджетних видатків. Проведений в цьому дослідженні аналіз показав, що протягом чотирьох років фінансової децентралізації покращилася структура доходів міського бюджету: поступово збільшується обсяг і частка власних ресурсів, насамперед завдяки збільшенню надходжень від податку на доходи фізичних осіб. Але у порівнянні із середніми по Україні показниками ще недостатньо використовуються можливості зростання надходжень від плати за землю, єдиного податку, акцизного податку з роздрібною торгівлю та ін.

Структура видатків бюджету м. Покровська показує тенденцію до орієнтації на економічне зростання. Але загалом видатки залишаються спрямованими на соціальний захист та фінансування пільг і відшкодування витрат населенню, які передбачені законодавством України, а також на функціонування житлово-комунальної сфери міста. Бюджет розвитку міста становить 12,7% видаткової частини бюджету міста на 2017 рік, що створює певні можливості для соціально-економічного розвитку громади на майбутнє, але не є достатнім для суттєвих змін. Фінансова допомога на інвестиції за рахунок відповідних ін'єкцій з державного бюджету міському бюджету становить 27,8% видатків на поточний рік.

Отже, для того, щоб потенціал розвитку, який закладено до показників місцевого бюджету, перетворився на реальне зростання, необхідно створити механізм раціонального розподілу видатків. Подальші наукові розвідки ми пов'язуємо саме із цим напрямом досліджень. Основними принципами такого розподілу є прозорість і відкритість публічних закупівель; надання переваги підприємствам, які є місцевими мешканцями, за адекватних цінових пропозицій з їхнього боку; уникнення монополізації виконання робіт і послуг, своєчасність використання перерахованих коштів. Видимі успіхи, яких досягне громада м. Покровська на шляху соціально-економічного розвитку, є передумовою для активізації процесу створення об'єднаної територіальної громади з метою побудови свого майбутнього на базі розумного зростання.

Список використаних джерел:

1. Анатолій Ткачук: Децентралізація є щепленням від Кремля. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.csi.org.ua/anatolij-tkachuk-detsentralizatsiya-ye-shheplennyam-vid-kremlya>.
2. Стимулювання економічного зростання на місцевому рівні : аналіт. доп. / С.О. Біла, О.В. Шевченко, М.О. Кушнір, В.І. Жук [та ін.]. – К. : НІСД, 2013. – 88 с.
3. Економіка регіонів у 2015 році: нові реалії і можливості в умовах започаткованих реформ : аналіт. доп. / О.В. Шевченко, В.І. Жук, К.Г. Юрченко, О.А. Баталов [та ін.]; за заг. ред. Д.І. Олійник. – К. : НІСД, 2015. – 116 с. – (Сер. «Регіональний розвиток», вип. 3).
4. Молдован О.О. Стратегія реформування системи державних фінансів України: завдання, пріоритети, механізми : аналіт. доп. / О.О. Молдован. – К. : НІСД, 2014. – 48 с. – (Сер. «Економіка», вип. 17).
5. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні : наукова доповідь / за ред. д-ра екон. наук І.О. Луніної ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2016. – 70 с.
6. Рекова Н.Ю. Реформування системи місцевих фінансів на засадах фіскальної децентралізації: теорія, європейський досвід та вітчизняна практика : монографія / Н.Ю. Рекова, В.П. Вишневський, В.Д. Чекина, О.В. Вієцька, К.Є. Мойсеєнко; За заг. ред. проф. Н.Ю. Рекової. – Краматорськ : ТОВ «Краматорська типографія», 2016. – 252 с.
7. Бюджетний кодекс України (зі змінами). [Електронний ресурс] / сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page>.

8. Оперативна інформація щодо використання місцевими бюджетами субвенцій на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій в розрізі об'єктів та заходів станом на 01.11.2017. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/302725.jsessionid=908EDC51AADCC209C955AC31AB2B65A9>.

Анотація. В статье рассмотрено современное состояние реформы бюджетной децентрализации. Проанализирована динамика доходов и расходов бюджета города Покровск Донецкой области. Оценена структура доходной и расходной частей бюджета. Охарактеризованы основные направления расходования бюджетных средств. Определены пути обеспечения социально-экономического развития территории.

Ключевые слова: местный бюджет, бюджетная децентрализация, местное самоуправление, доходы и расходы бюджета.

Summary. The article examines the budget decentralization reform state. The revenues and expenditures of Pokrovsk city of Donetsk region dynamics are analyzed. The structure of revenue and expenditure parts of the budget is estimated. The main budget funds spending directions are described. The ways of social and economic development of the territory are determined.

Key words: local budget, budget decentralization, local self-government, budget revenues and expenditures.

УДК 338.26

Михайленко О. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту*

Національного університету харчових технологій

Комарицька Н. І.

магістрант

Національного університету харчових технологій

Mykhailenko O. V.

Candidate of Economic Sciences

*Docent Associate Professor of the Department
of Accounting and Auditing*

National University of Food Technology

Komaritska N. I.

*Master of the Department of Accounting and Audit
National University of Food Technology*

РОЗРОБЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

DEVELOPMENT OF THE OPERATIONAL STRATEGY OF THE ENTERPRISE

Анотація. У статті розкривається характеристика змісту операційної стратегії організації, питання сутності операційної стратегії. Також виявлено зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на операційну стратегію розвитку підприємства. Розглядаються процедури розроблення операційної стратегії підприємства та актуальні напрями підвищення ефективності діяльності, принципи процесного підходу до управління.

Ключові слова: операційна стратегія; виробничі потужності; стратегічне планування; операційна функція.

Постановка проблеми. Глобальні і локальні зміни, пов'язані з орієнтацією економіки на модернізацію та інноваційний розвиток, з підвищенням непередбачуваності ринкових процесів, із ростом взаємопроникнення економік піднімають низку проблем в управлінні операційною діяльністю підприємств.

Однією з найважливіших умов процвітання вітчизняної економіки є висока ефективність виробничих процесів, що має на увазі раціональне використання всіх ресурсів, поліпшення операційних процесів, стратегічне

планування операційної діяльності з урахуванням фактора невизначеності, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції. Виробничо-технологічний аспект розвитку часто незаслужено залишається в тіні нових наукових трендів, проте саме операційна діяльність є тією основою, без раціоналізації якої неможливо вибудувати ефективну структуру постіндустріальної економіки. Причому йдеться не тільки про необхідність оновлення основних фондів промисловості, про підвищення технічного рівня виробництва, про залучення працівників